

809-74

INGEKOMEN 1 2 DEC. 1996

2e

1/3 61

**RICHTLIJNEN VOOR HET
MILIEU-EFFECTRAPPORT**

**HAVEN- EN BEDRIJVENTERREIN
WESTPOORT WEST**

Richtlijnen

P 809- 74
(2e ex)

Milieu-effectrapportage

**RICHTLIJNEN VOOR HET
MILIEU-EFFECTRAPPORT**

**HAVEN- EN BEDRIJVENTERREIN
WESTPOORT WEST**

oktober 1996
Gedeputeerde Staten van Noord-Holland

INHOUDSOPGAVE

	Pagina
1. Inleiding	3
1.1 Planologische bestemming van het gebied en m.e.r.	4
2. Probleemstelling en doel	6
3. Te nemen en eerder genomen besluiten	7
4. Voorgenomen activiteit en alternatieven	9
4.1 Algemeen	9
4.2 Voorgenomen activiteit	9
4.3 Alternatieven en varianten	12
4.3.1 Compensatie	12
4.3.2 Referentiesituatie of nulalternatief	12
4.3.3 Locatiealternatieven	12
4.3.4 Aanleg- en inrichtingsvarianten	13
4.3.5 Meest milieuvriendelijk alternatief	13
5. Bestaande milieutoestand en autonome ontwikkeling	14
6. Gevolgen voor het milieu	16
7. Vergelijking van alternatieven	18
8. Leemten in kennis	19
9. Evaluatieprogramma	19
10. Samenvatting en presentatie van het MER	20

Bijlage: Lijst van ingekomen reacties en adviezen

1. INLEIDING

Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Amsterdam heeft het voornemen een haven aan te leggen en bijbehorende haventerreinen te ontwikkelen, die geschikt zijn voor de op- en overslag activiteiten van en naar (zee-)schepen. De beoogde diepte van de haven is NAP -15,5m. Het haventerrein dient tevens ruimte te bieden aan ondersteunende activiteiten en aan bedrijven en andere industrieën. Afhankelijk van de te kiezen ruimtelijke inrichting van het gebied zal er ca. 375 ha. uitteefbare bedrijfsterreinen binnen het plangebied beschikbaar komen.

De aanleg van een haven en bedrijventerrein zijn milieu-effectrapportage (m.e.r.) plichtige activiteiten (Besluit m.e.r. 1994, categorie 4 en 20). Niet duidelijk is of voor dit voornemen een milieu-effectrapport (MER) moet worden opgesteld, gezien de eerdere planologische besluitvorming. In het beroep tegen het zonder m.e.r. opgestelde bestemmingsplan van de gemeente Haarlemmerliede en Spaarnwoude waarin het voornemen is opgenomen, is immers nog geen uitspraak gedaan. Om de besluitvorming te versnellen is besloten een MER op te stellen ten behoeve van de onderbouwing van de planologische besluitvorming (zie ook paragraaf 1.2). Gedeputeerde Staten van Noord-Holland treden in de bijbehorende m.e.r.-procedure op als bevoegd gezag. Het Gemeentelijk Havenbedrijf Amsterdam treedt in deze procedure namens het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Amsterdam op als initiatiefnemer.

De procedure van milieu-effectrapportage is aangevangen met het opstellen van een startnotitie. Het Gemeentelijk Havenbedrijf Amsterdam heeft deze op 9 juli 1996 ingediend bij het provinciaal bestuur. De startnotitie is 11 juli bekendgemaakt in de Staatscourant en enige nieuwsbladen en heeft ter visie gelegen van 12 juli tot 6 september 1996. Gedurende deze periode was een ieder in de gelegenheid opmerkingen te maken omtrent de inhoud van het op te stellen milieu-effectrapport (MER). Voorts zijn de wettelijk aangewezen adviseurs en de Commissie voor de milieu-effectrapportage in de gelegenheid gesteld terzake advies uit te brengen. De Commissie voor de milieu-effectrapportage heeft haar advies op 5 september 1996 aan ons uitgebracht.

Door middel van deze richtlijnen worden diepgang en reikwijdte van het op te stellen MER afgebakend. Bij de opstelling van de richtlijnen is rekening gehouden met de inhoudseisen die de Wet milieubeheer aan een MER stelt. De richtlijnen vormen tezamen met de wettelijke eisen het toetsingskader bij de beoordeling van het MER. Bij het opstellen van de richtlijnen hebben wij rekening gehouden met alle ontvangen opmerkingen en adviezen (zie bijlage 1) voor zover deze betrekking hadden op milieuaspecten van het initiatief. In de richtlijnen wordt op een aantal plaatsen middels voetnoten naar deze reacties verwezen. Enkele reacties hadden betrekking op de procedure die gevolgd is en wordt¹. Gezien de complexiteit hiervan wordt in paragraaf 1.2 wat uitgebreider stilgestaan bij de planologische bestemming van het gebied in relatie tot het onderwerp milieu-effectrapportage.

¹ Dit betrof met name de inspraakreacties 4 en 7 (bijlage 1)

1.1 Planologische bestemming van het gebied en milieu-effectrapportage

Al in de jaren zestig had Amsterdam de Houtrakpolder gekocht met het oog op de aanleg van de Afrikahaven. Het bestemmingsplan Landelijk Gebied 1968 van de gemeente Haarlemmerliede en Spaarnwoude voorzag in een zeehaven en zeehaven-industrie. Ter uitvoering van dit plan financierde Amsterdam mede het uitplaatsen van de oorspronkelijke bewoners van het dorpje Ruigoord. Van de havenuitbreiding kwam het echter vooralsnog niet.

In de jaren tachtig trachtte Haarlemmerliede en Spaarnwoude de bestemming van het gebied te wijzigen in voornamelijk wonen en ruige recreatie (bestemmingsplan Ruigoord 1984). Deze bestemming was echter in strijd met het streekplan voor het Amsterdam-Noordzeekanaalgebied en met het rijksbeleid (Tweede Structuurschema Verkeer en Vervoer). Wij hebben daarom op 5 maart 1985 grotendeels goedkeuring aan het nieuwe bestemmingsplan onthouden; de Kroon heeft de beroepen tegen dit besluit ongegrond verklaard en het belang van een bedrijfsbestemming van het gebied onderstreept (Kroonbesluit van 3 maart 1988). Dit betekende dat het plan moest worden herzien volgens het Kroonbesluit, onder verantwoordelijkheid van de gemeente Haarlemmerliede en Spaarnwoude.

Deze herziening heeft tot op heden niet tot een nieuw onherroepelijk bestemmingsplan geleid. Het bestemmingsplan dat de gemeente Haarlemmerliede en Spaarnwoude in 1992 vaststelde - en dat evenals dat van 1968 voorzag in havenaanleg - ligt nu bij de Kroon, omdat verschillende partijen beroep hadden ingesteld tegen onze goedkeuring. Hangende de beroepsprocedure heeft de Raad van State - als adviseur van de Kroon - naar aanleiding van dit bestemmingsplan inmiddels een prejudiciële vraag gesteld aan het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen. Deze vraag betreft een kwestie van overgangsrecht. De aanleg van de Afrikahaven is een project waarop de Europese m.e.r.-richtlijn (no. 85/337/EEG) van toepassing is. Deze richtlijn is op 3 juli 1988 in werking getreden. Het bestemmingsplan van 1992, waarin de aanleg van de Afrikahaven is geregeld, zou dus onder de werking van deze richtlijn vallen.

Het bestemmingsplan van 1968 voorzag echter ook al in de aanleg van de Afrikahaven. Projecten die al voor 3 juli 1988 in een bestemmingsplan waren opgenomen vallen niet onder de richtlijn. De vraag aan het Hof van Justitie luidt dan ook: laat de Europese m.e.r.-richtlijn toe dat er een bestemmingsplan voor een m.e.r.-plichtig project wordt vastgesteld terwijl er bij de voorbereiding van dat bestemmingsplan geen MER is opgesteld, in het geval dat het project al was toegestaan op grond van een bestemmingsplan dat voor 3 juli 1988 was vastgesteld, maar waarvoor ook geen MER was opgesteld. Zolang de Kroon niet heeft beslist in de beroepsprocedure is de inwerkingtreding van het bestemmingsplan geschorst en kan dus niet met de aanleg van de haven worden begonnen. Het kan enige jaren duren voordat de Kroon uitspraak doet.

Wij houden er rekening mee dat het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen tot de conclusie zal komen dat er een MER opgesteld had moeten worden. Elk op te stellen MER moet worden gekoppeld aan een "besluit" en dient milieu-informatie voor dat besluit aan te dragen. Aangezien wij het van groot belang achten dat het bestemmingsplan voor het gebied - met inachtneming van een nog op te stellen MER - zo spoedig mogelijk rechtskracht verkrijgt (waarmee verdere vertraging van de totstandkoming van de Afrikahaven wordt voorkomen), hebben wij vooruitlopend op

de uitspraak van het Hof de gemeente Haarlemmerliede en Spaarnwoude verzocht op korte termijn een m.e.r.-procedure te beginnen. In dat geval zou het m.e.r.-plichtige besluit de vaststelling van (een wijziging van) het bestemmingsplan Ruigoord 1992 zijn. De gemeente heeft ons echter te kennen gegeven hier niet toe over te gaan. Daarop hebben wij burgemeester en wethouders van Amsterdam verzocht als initiatiefnemer op te treden in deze m.e.r.-procedure. De m.e.r.-procedure is gekoppeld aan ons voornemen tot een aanwijzing ex artikel 37 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening. Dit zal uiteindelijk resulteren in een nieuw op te stellen bestemmingsplan, waarbij de procedure voor de totstandkoming van een bestemmingsplan - zoals vastgelegd in de WRO - geheel wordt gevolgd².

Op 9 september jongstleden hebben Provinciale Staten besloten tot een wijziging van de grens tussen de gemeente Haarlemmerliede en Spaarnwoude en de gemeente Amsterdam. Wij streven ernaar dat de grenscorrectie op 1 januari 1997 in werking treedt. Dit betekent dat Amsterdam dan bevoegd zal zijn voor het gebied Westpoort-West een bestemmingsplan vast te stellen.

² Zie reactie 4 (bijlage 1).

2. PROBLEEMSTELLING EN DOEL

Het MER dient een overzicht te geven van de overwegingen die de initiatiefnemer tot de huidige plannen hebben gebracht. Hiertoe zal in het MER moeten worden onderbouwd waarom redelijkerwijs geen andere locaties in aanmerking komen (zie ook paragraaf 4.3.3), waarbij een relatie wordt gelegd met andere havenontwikkelingen in het gebied. Alhoewel de besluitvorming over de economische noodzaak tot aanleg van de haven reeds in een eerder stadium heeft plaatsgevonden achten wij het van belang - mede gezien de inspraakreacties en adviezen³ - dat duidelijk wordt beargumenteerd waarom de haven met bijbehorende bedrijventerreinen noodzakelijk is, mede gerelateerd aan de noodzakelijke omvang van de haven. In dit kader zullen behoefteramingen voor de capaciteit van de haven, vertaald in kadelenkten, en de omvang van het haventerrein moeten worden besproken. Aangegeven dient te worden van welke prognoses en modellen wordt uitgegaan en wat, ten aanzien van de planperiode, de onzekerheden hierbij zijn. Hierbij dient specifieke aandacht te worden besteed aan de prognoses van de havengebonden en havengerelateerde activiteiten.

Het MER wordt mede geschreven voor de inrichting van het haventerrein. Derhalve dient te worden aangegeven op toelating van welke categorieën van bedrijvigheid het beleid zal worden gericht⁴. Betreft dit ook de vestiging van bedrijven in de hoogste hindercategorieën⁵ en de op- en overslag van chemicaliën (risicoklasse)? Is het ook gericht op vestiging van bedrijven met een grote watervraag (proceswater)?

Behalve de primaire behoefteramingen ten behoeve van het initiatief, zoals ruimtebeslag en capaciteit, dienen ook afgeleide factoren als benodigde faciliteiten en infrastructuur ten behoeve van het initiatief bij de probleemstelling te worden betrokken. Wij achten het van belang aandacht te besteden aan de vervoersbewegingen (weg, rail, water) die ontstaan ten gevolge van de aanleg en exploitatie van het haven- en bedrijventerrein. In dit kader dienen ook de veiligheidsaspecten te worden beschreven (zie hoofdstuk 6).

Uit de hiervoor beschreven probleemstelling moeten in het MER de doelstellingen van het project worden afgeleid.

³ Dit punt kwam met name naar voren in de reacties 1, 2, 4, 9 en 13 (bijlage 1).

⁴ Zie reactie 2 (bijlage 1), waarin gevraagd wordt het vestigingsbeleid nader uit te werken.

⁵ Conform de bedrijvenindeling in het "Groene boekje" van de VNG.

3. TE NEMEN EN EERDER GENOMEN BESLUITEN

Het MER zal dienen ter onderbouwing van een ruimtelijk plan dat in de mogelijke aanleg van de haven voorziet. Er dient te worden beschreven volgens welke procedure het te nemen besluit zal worden voorbereid en genomen, en welke adviesorganen en instanties daarbij formeel en informeel betrokken zullen zijn.

De besluitvorming die reeds heeft plaatsgevonden en nog moet plaatsvinden rond de inrichting van het Noordzeekanaalgebied moet als kader, waarbinnen de besluitvorming over Westpoort-West plaatsvindt, toegelicht worden, zodat de onderlinge samenhang duidelijk wordt⁶. Hierbij dient in ieder geval ingegaan te worden op de besluitvorming door het provinciaal bestuur ten aanzien van het Plan van Aanpak Masterplan Noordzeekanaalgebied.

Er dient te worden aangegeven in hoeverre reeds genomen besluiten verlengd of gewijzigd moeten worden, bijvoorbeeld in verband met een beperkte geldingsduur of beperkingen die zij aan mogelijke alternatieven opleggen. Hierbij wordt in ieder geval ingegaan op:

- de ontgrondingenvergunning;
- de geluidszone rond het Westelijk Havengebied, incl. Westpoort-West (KB. d.d. 23 juni 1993);
- de vergunning voor het onttrekken van grondwater;
- het peilbesluit;
- de lozingsvergunning Wet verontreiniging Oppervlaktewateren.

In het MER dient aandacht te worden besteed aan de daarvoor relevante plannen en beleidsvoornemens, zoals onder andere in paragraaf 5.1 van de startnotitie is aangegeven, voor zover deze randvoorwaarden stellen aan of anderszins richtinggevend zijn voor het te nemen besluit. Hierbij wordt in ieder geval aandacht besteed aan de onderstaande punten:

- het feit dat woningen in het gebied waar Ruigoord ligt niet zijn toegestaan en de keuze om andere functies van Ruigoord dan de woonfunctie wel of niet te handhaven;
- het convenant van de gemeente Amsterdam en de provincie Noord-Holland voor de gefaseerde aanleg van grofvuilstortplaatsen van 19 juli 1995;
- het feit dat de Afrikahaven is opgenomen als potentiële baggerstortlocatie in het lopende MER "Structurele aanpak zoute baggerspecieproblematiek Noord-Holland". Hierbij dient duidelijk te worden aangegeven dat de besluitvorming over het al dan niet benutten van de Afrikahaven als stortlocatie voor zoute baggerspecie in dat kader plaatsvindt. Het maakt geen deel uit van dit MER⁷;
- de vergunningen voor het lichten van zeeschepen te IJmuiden⁸;
- de tweede Coentunnel;
- de besluiten ten aanzien van de Westrandweg;

⁶ Zie reactie 2 (bijlage 1).

⁷ Naar aanleiding van de reacties 5 en 6 (bijlage 1).

⁸ Zie reactie 2 (bijlage 1), waarbij wordt gevraagd in te gaan op de overslagactiviteiten voor de kust van IJmuiden, in relatie tot de voorgenomen realisatie van het haventerrein Westpoort-West.

- de oude huisvuilstortplaats ten zuidoosten van de dorpskern Ruigoord: met name de voorwaarden die ons in 1994 zijn gesteld aan het gemeentelijk havenbedrijf bij inrichting van het gebied als bedrijventerrein. Deze voorwaarden omvatten:
 - afdeklaag vergroten met 1 m. tot een gemiddelde dikte van 2,5 m.;
 - inrichting van een grondwatermonitoringssysteem;
 - isolatie van watergangen ter plaatse;
 - bouw van kelders en andere graafwerkzaamheden in het stort zoveel mogelijk uitsluiten;
 - toepassing in de grond vervaardigde, grondverdringende funderingspalen zonder verzwaarde voet;
 - bemalingswerkzaamheden waarbij gedurende langere tijd de grondwaterstand beneden de bovenzijde van de stort komt worden niet toegestaan, tenzij aanvullende voorzieningen worden getroffen.

4. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN

4.1 Algemeen

In het MER moeten de voorgenomen activiteit en de redelijkerwijs in beschouwing te nemen alternatieven worden beschreven en uitgewerkt, voor zover deze relevant zijn voor de besluitvorming. De voorgenomen activiteit is de keuze van de initiatiefnemer uit (elementen van) de verschillende alternatieven, en kan als voorkeursalternatief worden gedefinieerd. Daarbij moet duidelijk worden aangegeven dat het gaat om twee activiteiten: havenaanleg als conditie voor het ontstaan van een bedrijventerrein (nat en droog). Het MER zal varianten moeten behandelen met betrekking tot de havenaanleg: lengte en breedte haven, diepte, en de verkaveling en zonering van bedrijvigheid die rond de haven kan ontstaan.

Ten aanzien van de varianten met betrekking tot de havenlengte kan naast varianten met een lengte van 1800m. en 1900m. eveneens een variant met een lengte van 2500m worden beschreven⁹. Op deze wijze kan ook vanuit de optiek van maximalisering van de beschikbare oeverlengte inzicht in de milieu-effecten worden verkregen.

Het handhaven van andere functies van Ruigoord dan de woonfunctie (woningen zijn in dit gebied niet toegestaan) vormt in dit stadium van onderzoek derhalve geen randvoorwaarde

Het MER dient een duidelijke beschrijving van de ligging, de omvang en de ruimtelijke indeling van het plangebied te bevatten evenals de relatie met andere activiteiten in het gebied [bestaande havengebied en woonbebouwing Ruigoord]. Ook de relatie van de voorgenomen activiteit tot functies en activiteiten rond het gebied is van belang. Dit geldt vooral voor het recreatiegebied Spaarnwoude en het toekomstige recreatiegebied Nauernasche Polder, de golfterreinen, de noord-zuid lopende bufferzone ten westen van Westpoort-West, de ecologische verbindingzone, landbouw, industrie en vuilstort¹⁰.

4.2 Voorgenomen activiteit

In paragraaf 2.2 van de startnotitie is een korte beschrijving opgenomen van het voorkeursalternatief van de initiatiefnemer. Dit voorkeursalternatief wordt beschouwd als de voorgenomen activiteit.

Indien nog geen gedetailleerde informatie kan worden gegeven over de exacte inrichting van het terrein, de precieze aard en omvang van de bedrijven welke zich op het bedrijventerrein zullen vestigen en de vervoersstructuur, achten wij het van belang dat toch zo gedetailleerd mogelijk wordt weergegeven welke typen (categorieën) bedrijven zich zullen of kunnen vestigen op de locatie. Met name in verband met het realiteitsgehalte van bij voorbeeld emissieschattingen en landschappelijke inpassing is dit van belang. Aangegeven dient te worden of en onder welke omstandigheden eventueel A-inrichtingen op het havenbedrijfsterrein worden toegelaten in relatie tot de zonering van Westpoort.

Er dient een beperkt aantal alternatieven te worden ontwikkelt, waarin de locaties van verschillende categorieën bedrijven onderling worden verschoven in verband met hinder- en risicozonering.

⁹ Zie reactie 6 (bijlage 1).

¹⁰ Zie reacties 1,2,3,5,7,9 en 13 (bijlage 1).

Voor een beoordeling van de landschappelijke inpassing zal in ieder geval een indicatie van de bebouwingsdichtheid en de bebouwingshoogte dienen te worden aangegeven.

Met het oog op het bereiken en, vooral, handhaven van een verantwoorde milieu-hygiënische en landschappelijke situatie, is het belangrijk in het MER (of eventueel in een bijlage bij het MER) duidelijk aan te geven hoe de beheerstructuur van de Afrikahaven en het bedrijventerrein zal zijn. Duidelijk zal moeten worden gemaakt op welke wijze de verschillende verantwoordelijkheden ten aanzien van beheer en controle over de diverse betrokken partijen verdeeld zullen zijn, wie het feitelijke beheer zal uitoefenen en hoe zal worden zorg gedragen voor een voortdurende aandacht voor de afspraken en maatregelen die verband houden met milieu-aspecten. Het vorenstaande geldt zowel voor de aanleg- als de exploitatiefase (onderhoud en beheer) van het terrein. Aandacht zal daarbij kunnen worden gegeven aan onder andere de gronduitgifte (verkoop of erfpacht), de vergunningverlening, de controle op de vergunningen en het monitoringssysteem, de gebruikbeperkingen ter plekke van de voormalige vuilstort. Hierbij kan worden gedacht aan het opzetten en uitvoeren door één verantwoordelijke instantie van een zonebewakingssysteem.

Uit een oogpunt van ecologische ontwikkeling en landschappelijke vormgeving van het toekomstig bedrijventerrein is het wenselijk een visie te ontwikkelen over de toekomstige inrichting en het beheer van de niet bebouwde/verharde ruimte binnen het gebied. Het havenbedrijf kan zelf de openbare ruimte 'ecologisch' inrichten en beheren, maar tevens convenanten sluiten met de zich vestigende bedrijven dat zij op hun terreinen op soortgelijke wijze inrichten en beheren. Als dit goed op elkaar wordt afgestemd heeft dat grote invloed op de verschijningsvorm van het gebied (groot contrast tussen ruige zich ontwikkelende natuur in een duinachtig landschap en bedrijven met parkeer- en opslagterreinen).

Voor zover nog geen gedetailleerde informatie beschikbaar is, kan in het MER in algemene zin worden ingegaan op de aspecten die van belang kunnen zijn voor de beoordeling van de milieugevolgen van het project als geheel. Naast de reeds hiervoor genoemde, dienen de volgende aspecten te worden beschreven voor de aanleg- en/of exploitatiefase van zowel haven als bijbehorend bedrijventerrein:

Civiele techniek/havens/veiligheid:

- aanlegfase: werkwijze, fasering, bemaling et cetera;
- vormgeving, capaciteit en inrichting van de haven en het bijbehorende bedrijventerrein;
- waar en in welke mate vinden waterstandswijzigingen, opslag van regenwater en afvoer naar oppervlaktewater plaats;
- aanleghoogte en aanleglengte kades en haventerreinen met bijbehorende frequentie van inundatie; een inschatting van schade en veiligheidsaspecten bij inundatie en de te nemen maatregelen;
- de fasering in de aanleg en ingebruikname van de haven en de terreinen;
- vergravingen (en berging) op en rondom de locatie en ook elders ter verkrijging van ophoogzand; geef in dit kader inzicht in de grondbalans;
- hoeveelheid zand die vrijkomt aangegeven in de tijd;
- inzicht in de afzetmogelijkheden van het zand;
- inzicht in de kwaliteit van het te ontgraven materiaal;
- ophogen en bouwrijp maken van de locatie.

Bodemkwaliteit en grondwater:

- aanwezige verontreinigingen van bodem, waterbodem, grondwater en ophooggrond en noodzakelijk geachte saneringen c.q. gebruiksbeperking;
- inrichting monitoringssysteem;
- geohydrologische schematisaties (verticale dwarsdoorsneden) met daarin opgenomen de insnijding van de haven en de polder Ruigoord;
- wijzigingen in grondwaterstijghoogten, kwel/infiltratiesituaties, grondwaterstromingsrichtingen en -snelheden en wijzigingen in grondwaterkwaliteit met name de indringing van zout water vanuit de haven in de ondergrond. Dit in relatie tot functies en activiteiten rond het gebied, zoals beschreven in paragraaf 4.1.

Ontsluiting:

- aard en omvang van de te treffen voorzieningen voor het personenautoverkeer (wegen, parkeernorm), fietsvoorzieningen (woon-werk en recreatief verkeer) en openbaar vervoer;
- aanleg van infrastructuurvoorzieningen voor het goederenvervoer (water, weg en rail);
- (bandbreedte voor) (parkeer)normen voor vrachtverkeer;
- oplossingen voor potentiële conflicten tussen het doorgaande verkeer ((vracht)-auto, fiets, openbaar vervoer) op de hoofdontsluitingsweg N 202 richting Velsen en het herkomst- en bestemmingsverkeer voor Westpoort-West;
- veiligheidsmaatregelen (onder meer wat betreft vervoer van gevaarlijke stoffen).

Milieutechniek/milieuhygiëne:

- afvalwaterstromen; de voorzieningen die worden getroffen om te voorkomen dat verontreiniging van oppervlakte- en grondwater ontstaat, en de wijze waarop de hoeveelheid afvalwater wordt beperkt (systeem van gescheiden riolering en drainage, infiltratie, percentage verhard oppervlak, opvang hemelwater);
- kwaliteitseisen van het te onttrekken water voor de bemaling;
- eventuele aanleg van geluidwerende voorzieningen en voorzieningen ter voorkoming van hinder door verlichting 's nachts;
- overige milieubeschermende maatregelen (geur, geluid, stof);
- veiligheidsaspecten (inclusief nautische veiligheid).

Landschapontwikkeling/ecologie:

- inpassing van cultuurhistorisch waardevolle elementen en patronen;
- wijze van omgaan met bestaande ruimtelijke structuren en elementen;
- inrichtingsmaatregelen om het toekomstig gebruik landschappelijk af te stemmen op de omliggende functies (groenvoorzieningen, bufferzones);
- inrichtingsmaatregelen binnen en buiten het studiegebied om het verlies aan ecologische waarden van het terrein te compenseren. Een belangrijk aandachtspunt hierbij is de verandering van de hydrologische omstandigheden in relatie tot de aanwezige bijzondere natuurwaarden;
- inrichtingsmaatregelen om een samenhangende interne groenstructuur te creëren die als ecologisch netwerk fungeert¹¹. De groenstructuur zoals die in de milieu-aspectenrapportage (1994) is gepresenteerd, kan daarbij als uitgangspunt dienen.
- maatregelen in de sfeer van beheer en onderhoud om het bedrijventerrein ook in de toekomstige gebruiksvorm een ecologische functie te laten vervullen.

¹¹ Zie reacties 1, 3 en 13 (bijlage 1).

4.3 ALTERNATIEVEN EN VARIANTEN

De keuze van de alternatieven moet realistisch zijn en gerelateerd aan de probleemstelling en het doel van het voornemen. De milieu-aspecten van de alternatieven zullen wat betreft detaillering vergelijkbaar moeten zijn.

Tot de te beschrijven alternatieven behoort, naast het voorkeursalternatief, in ieder geval het 'meest milieuvriendelijke alternatief'. Daarnaast dient ook de situatie en de te verwachten ontwikkeling van het milieu te worden beschreven, indien zowel de voorgenomen activiteit als de alternatieven niet worden ondernomen.

4.3.1 Compensatie

Ten aanzien van compenserende maatregelen moet in het MER per alternatief worden aangegeven hoe negatieve effecten in de omgeving kunnen worden gecompenseerd¹². Onder compensatie wordt verstaan: het creëren van (natuur- en landschaps) waarden elders die vergelijkbaar zijn met de waarden die verloren gaan als gevolg van de uitvoering van de voorgenomen activiteit. De mogelijkheden voor compensatie van de in het geding zijnde waarden dienen te worden beschreven.

Compensatie van natuurwaarden is hier belangrijk aangezien er de laatste decennia in het studiegebied een waardevolle vegetatie is ontstaan (met meerdere rode lijst soorten). Hierbij valt te denken aan maatregelen binnen en buiten het studiegebied, zoals natuurbouw in de randen van het terrein (het scheppen van de abiotische condities voor de ontwikkeling van een vergelijkbare vegetatie als die bij uitvoering van het voornemen).

4.3.2 Referentiesituatie of nulalternatief

Hierbij wordt ervan uitgegaan dat de Afrikahaven en het bijbehorende bedrijventerrein niet worden gerealiseerd en dat het gebied zich zal ontwikkelen op basis van reeds in gang gezette of voorgenomen activiteiten ('autonome ontwikkelingen'). Op basis van de uitwerking van de probleem- en doelstelling dient te worden aangegeven of deze situatie kan worden beschouwd als een reëel alternatief (zgn. nulalternatief) of dat het slechts moet worden beschouwd als basis voor de beschrijving en vergelijking van de milieugevolgen van de autonome ontwikkeling met de milieugevolgen van de voorgenomen activiteit en de alternatieven¹³. In het laatste geval is dus geen sprake van een nulalternatief, maar van een 'nulsituatie' die als referentie dient voor de vergelijking van de milieu-effecten.

4.3.3 Locatiealternatieven

In het MER moet worden onderbouwd waarom redelijkerwijs geen andere locaties in aanmerking komen¹⁴. Hierbij wordt ingegaan op de andere havenontwikkelingen in het Noordzeekanaalgebied en de onderbouwing van de noodzakelijke omvang van de haven en bijbehorende bedrijfsterreinen, zoals gevraagd in hoofdstuk 2.

¹² Zie reacties 5, 11 en 13 (bijlage 1).

¹³ Zie reacties 4, 9 en 13 (bijlage 1).

¹⁴ Zie reacties 4, 9 en 13 (bijlage 1).

4.3.4 Aanleg- en inrichtingsvarianten

In de startnotitie worden in paragraaf 2.3 alternatieven en varianten beschreven. Overige varianten kunnen betrekking hebben op de infrastructurele inpassing, milieuhygiënische voorzieningen, mitigerende maatregelen, inrichtingsvormen met betrekking tot bestaande elementen, landschappelijke structuren en natuurontwikkeling. Hierbij valt aan het volgende te denken:

- vormgeving van het havenbekken;
- lengte van de haven;
- gefaseerde aanleg in verband met verstoring van de zandmarkt;
- het terreinniveau en de hoogte/sterkte van de primaire waterkering in verband met inundatie en in relatie tot de activiteiten op de terreinen;
- wijze van ontgraven, eventuele tussenopslag en in het werk brengen van de grond tijdens de aanlegfase;
- cultuurtechnische maatregelen ten behoeve van het bouwrijp maken van het terrein;
- landschappelijke inpassing (mede met het oog op visueel-ruimtelijke aspecten)¹⁵;
- maatregelen ten behoeve van de ecologische ontwikkeling van het gebied. Het te ontwikkelen haventerrein grenst aan de (zuid-)westkant aan de Provinciale Ecologische Hoofdstructuur (PEHS) en de ecologische verbindingzone Groene AS. Voor het versterken van beiden is het van belang dat er gezocht wordt naar een interne groen/ecologische structuur die daarop aansluit¹⁶. Met name het zuid-westelijk gedeelte van het plangebied verdient de aandacht;
- infrastructurele voorzieningen (aansluitpunten aan spoor, verkeer- en vaarwegen en van buis- en pijpleidingen, de wijze van vervoer van goederen naar het achterland en de wijze van vervoer van werknemers), daarbij rekening houdend met risicodragende activiteiten en de fasering van de aanleg van infrastructuur in relatie tot de havenontwikkeling zelf;
- geluidsemissies, geluidsafscherming en mogelijkheid van zonering van het industrieterrein¹⁷.

4.3.5 Meest milieuvriendelijk alternatief

Het meest milieuvriendelijk alternatief kan worden beschouwd als een combinatie van de meest milieuvriendelijke aanleg-, inrichtings- en exploitatiewijze van de Afrikahaven en het bedrijventerrein. Hierbij dient rekening te worden gehouden met eventuele effectbeperkende en/of compenserende maatregelen. Het meest milieuvriendelijke alternatief dient in ieder geval te passen binnen de vigerende geluidszone rond het industrieterrein Westelijk Havengebied, inclusief Westpoort-West.

¹⁵ Zie reactie 1 (bijlage 1).

¹⁶ Zie reactie 5 (bijlage 1), waarin gewezen wordt op de mogelijkheid voorzieningen te treffen waardoor de barriërewerking van het haventerrein voor fauna wordt verminderd.

¹⁷ Zie reactie 2 (bijlage 1).

5. BESTAANDE MILIEUTOESTAND EN AUTONOME ONTWIKKELING

De bestaande toestand van het milieu dient te worden beschreven voor zover van belang voor de voorspelling van de gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit en de alternatieven.

Voor de beoordeling van de gevolgen van de voorgenomen activiteit en de alternatieven daarvoor is ook een beschrijving belangrijk van de te verwachten autonome ontwikkeling van het milieu, dat wil zeggen als noch de voorgenomen activiteit noch één van de in beschouwing genomen alternatieven zullen worden uitgevoerd. De autonome ontwikkeling wordt beschouwd als referentie voor de beoordeling van de milieugevolgen van de voorgenomen activiteit en de alternatieven. Onzekerheden bij de beschrijving hiervan dienen duidelijk te worden aangegeven.

Per milieu-aspect kan de omvang van het beïnvloedingsgebied verschillen en (deels) buiten het plangebied liggen. Het plangebied, dat deel uitmaakt van het studiegebied, is het gebied waarin de voorgenomen activiteit of de alternatieven zullen plaatsvinden.

De aanwezigheid van bijzondere, gevoelige en kwetsbare objecten (natuurgebieden, intrekgebieden voor grondwaterwinning, recreatiegebieden) in het studiegebied verdienen in de beschouwingen bijzondere aandacht. De begrenzing van de studiegebieden dient op kaart te worden aangegeven. Voor een juiste beoordeling is het van belang het kaartmateriaal te presenteren in een voor het beschouwde aspect passende mate van detaillering.

Er wordt in het MER met name aandacht geschonken aan de volgende aspecten van de bestaande toestand van het milieu en de autonome ontwikkeling in het studiegebied.

Veiligheid

In het MER moet de huidige externe veiligheidssituatie worden beschreven, waarbij in ieder geval aandacht moet worden besteed aan de risico's van overslag, opslag en transport van gevaarlijke stoffen over de weg, het water en per trein en de risico's op scheepvaartongevallen. Tevens dienen de risicocontouren van de aanvliegroutes van Schiphol te worden aangegeven, ook voor de toekomstige 5^e baan.

Bodem, grond- en oppervlaktewater

- (grond)waterhuishouding rekening houdend met stromingsrichtingen en -snelheden. De calibratie van het grondwatermodel dient te worden beschreven. In het MER zal het model gedetailleerd moeten ingaan op de situatie in de omgeving van Ruigoord;
- kwaliteit oppervlaktewater, (water)bodem en grondwater (verontreinigingen);
- oude huisvuilstort, illegale stortingen en overige lokale bronnen;
- effecten van verschil in zoutgehaltes van grondwater;
- ontstaansgeschiedenis van het eiland Ruigoord.

Vegetatie en fauna

- aanwezige bijzondere flora (orchideeënsoorten) en (aquatische) fauna en de zeldzaamheid en beschermingsstatus van deze soorten¹⁸;
- aanwezige potenties voor natuurontwikkeling (binnen en buiten het plangebied);
- autonome ontwikkeling van de ecologische kwaliteiten.

Landschap, archeologie en cultuurhistorie

- de functioneel ruimtelijke structuur;
- archeologisch waardevolle objecten¹⁹;
- cultuurhistorisch waardevolle elementen en patronen, met name de cultuurhistorische betekenis van Ruigoord;
- de visueel-ruimtelijke structuur: beeld dragers, structurerende elementen (opgaande beplanting, dijken, bebouwing), karakteristieke open ruimten.

Recreatie

- een kwantitatief en kwalitatief beeld van het bestaande en toekomstige recreatieve aanbod en gebruik van deze mogelijkheden. Hierbij dient de relatie met het recreatiegebied Spaarnwoude Houtrak en Nauernasche Polder te worden gelegd²⁰. Maak hierbij een onderscheid tussen het recreatieve aanbod in de bufferzone²¹ en de feitelijke recreatiegebieden.

Geluid

- beschrijving van het geluidsniveau in het studiegebied en door welke bronnen dit niveau wordt bepaald (inclusief verkeerslawaaï, trein, lucht- en scheepvaart, de geluidzone rond het haven- en industriegebied en de saneringssituatie).

Luchtverontreiniging

- beschrijving van de luchtkwaliteit (inclusief stof en geur), onder andere als gevolg van verkeer en industriële activiteit.

¹⁸ Zie reactie 13 (bijlage 1).

¹⁹ Zie reactie 12 (bijlage 1).

²⁰ Zie reactie 3 (bijlage 1).

²¹ De machineweg vormt zowel de grens van de bufferzone als de grens van de voorgenomen havenontwikkeling.

6. GEVOLGEN VOOR HET MILIEU

De milieugevolgen kunnen per alternatief verschillen. Zowel positieve als negatieve gevolgen voor het milieu dienen in het MER te worden aangegeven voor de aanleg-, de inrichtings- en de exploitatiefase. De te verwachten effecten dienen steeds te worden gerelateerd aan de bestaande toestand en de te verwachten autonome ontwikkeling van het milieu.

De milieugevolgen zullen niet alleen kwalitatief maar – indien mogelijk – ook in kwantitatieve zin moeten worden beschreven. Tevens moeten de milieugevolgen worden gerelateerd aan de kaders, normen en streefwaarden van het ruimtelijk- en milieubeleid.

In het MER zal moeten worden aangegeven welke methoden en modellen zijn gehanteerd bij het maken van voorspellingen en waarom. Ook moet worden aangegeven tussen welke grenzen verwachte resultaten kunnen variëren bij gedane aannames en schematisaties.

Bij de beschrijving van de gevolgen voor het milieu dient er rekening mee te worden gehouden, dat zij tijdelijk of permanent van aard kunnen zijn of zelfs pas op langere termijn waarneembaar kunnen zijn. Bij de beschrijving van de effecten in het MER dient de meeste nadruk te liggen op onomkeerbare gevolgen. Aangegeven moet worden of er versterking of uitdoving van effecten kan plaatsvinden (bijvoorbeeld cumulatie van milieu-effecten van geluid van Westpoort, Westpoort-West en de Westzanerpolder)²².

De effecten dienen adequaat en, indien de effecten van de alternatieven van elkaar verschillen, per alternatief te worden beschreven. Tevens dient te worden ingegaan op beheersmaatregelen om deze effecten te verminderen.

In het hiernavolgende worden in een aantal categorieën aandachtspunten opgesomd die in ieder geval aan de orde dienen te komen.

Veiligheid

Voor de gevolgen van de alternatieven dient de invloed te worden aangegeven op de kans en de effecten van ongevallen. Hierbij dient specifiek aandacht te worden besteed aan de overslag, opslag en het transport van gevaarlijke stoffen. De veranderingen in afstanden moeten worden beschreven voor het individuele risico van 10^{-6} (en eventueel voor het groepsrisico).

Tevens dient de veiligheid in verband met inundatie te worden aangegeven.

Bodem, grond- en oppervlaktewater

Voor het verkrijgen van inzicht in veranderingen in grondwaterhuishouding en grondwaterkwaliteit dient het grondwatermodel voor de baggerberging Amerikahaven te worden aangevuld. Dit model heeft als basis gediend voor het wijzigen van het peilbesluit en het verlenen van de ontgrondingenvergunning. Om ook voor de onderhavige besluitvorming de effecten op de grondwaterhuishouding in het MER correct te beschrijven, is aanvulling van het model nodig voor wat betreft werkingsgebied en detaillering.

²² Zie reactie 3 (bijlage 1).

De volgende aspecten dienen in het MER te worden behandeld:

- gevolgen van grondverzet, het aanbrengen van het verharde oppervlak en tijdelijke of blijvende wijzigingen van het grondwaterpeil door bemalingen op met name de hydrologische situatie;
- verandering grondwaterstroming in relatie met de stortplaats van baggerslib in de Amerikahaven²³ en de oude huisvuilstortplaats ten zuid-oosten van Ruigoord. Aangegeven dient te worden in hoeverre door de versterkte kwelsituatie in Ruigoord de grondwaterstroming vanaf de stortplaats naar Ruigoord wordt toegenomen;
- (grond)waterkwaliteitsveranderingen door wijziging grondwaterstroming onder andere de intrusie van zout/brak water vanuit het havenbekken;
- wegzijging in kwel/infiltratiesituatie en grondwaterstanden;
- insnijding v.d. haven in watervoerend pakket, geohydrologisch schematiseren;
- beïnvloeding van de kwaliteit van het oppervlaktewater, de waterbodem, bodem en grondwater ten gevolge van de activiteiten gedurende de exploitatiefase;
- versterkte kwel ten gevolge van het handhaven van Ruigoord.

Vegetatie en fauna

- beïnvloeding van bijzondere flora (orchideeënsoorten) en (toename verstoring van) (aquatische) fauna in de omgeving²⁴;
- gevolgen voor de bufferzone tussen Haarlem en Amsterdam, natuurterreinen en locaties behorend tot de Provinciale Ecologische Hoofdstructuur²⁵;
- gevolgen voor eventueel in de omgeving aanwezige potenties voor natuurontwikkeling (binnen en buiten plangebied).

Landschap, archeologie en cultuurwaarden

- verandering van de functionele ruimtelijke structuur;
- mogelijke aantasting van de archeologisch waardevolle objecten²⁶, mede in relatie tot de fasering in aanleg;
- aantasting van Ruigoord;
- verandering van de visueel-ruimtelijke structuur als gevolg van verdwijnen of toevoegen van beeld dragers, structurerende elementen (ook nieuwe beplanting), open ruimten;
- verandering van de visuele invloedssfeer door toevoeging van nieuwe industriële bebouwing (hoogte, massa).

Geluid en lucht

- hinder aanlegfase: geluid, trillingen, stof, overlast door (werk)verkeer;
- beschrijving van de geluideffecten van de schepen, het bedrijventerrein en het weg-, lucht- en railverkeer, in cumulatie met het aanwezige geluidsniveau en de in de toekomst te verwachten ontwikkelingen, zowel per onderdeel als een gecumuleerde waarde (conform artikel 157 Wgh). Aangegeven moet worden welke van de bronnen in dit kader het meest relevant zijn. De gegevens van het industrie-

²³ Zie reactie 5 (bijlage 1).

²⁴ Zie reactie 13 (bijlage 1).

²⁵ Zie reactie 3 (bijlage 1).

²⁶ Zie reactie 12 (bijlage 1).

lawaai dienen te worden gerelateerd aan de rond het bedrijventerrein gelegen geluidszone;

- beschrijving van de gevolgen voor de luchtkwaliteit (incl stof en geur) van de toename van bedrijvigheid, verkeer en vervoer en mogelijke ruimtelijke consequenties daarvan;
- hinder tijdens de gebruiksfase zoals havenverlichting en gebruik geluidsinstallaties, hulpmotoren en aggregaten door schepen of havenautoriteiten, toename verkeer;
- overige beïnvloeding huidige en toekomstige woon- en recreatiemogelijkheden. Bij de recreatiegebieden wordt een onderscheid gemaakt tussen de bufferzone en het feitelijke recreatiegebied²⁷.

7. VERGELIJKING VAN DE ALTERNATIEVEN

De milieu-effecten van de alternatieven dienen te worden vergeleken met de bestaande toestand van het milieu. Het accent dient echter te liggen op het onderling vergelijken van de onderscheiden alternatieven en varianten. Normen en streefwaarden van het milieubeleid, en voor zover beschikbaar randvoorwaarden vanuit ruimtelijke ordening, moeten worden beschouwd als toetsingskader. Het in tabellen aangeven van de waar mogelijk gekwantificeerde milieugevolgen per aspect en per alternatief biedt een goede basis voor een vergelijking van de alternatieven.

²⁷ Zie reacties 1 en 3 (bijlage 1).

8. LEEMTEN IN KENNIS

In het MER dient te worden aangegeven welke van de gevraagde informatie niet kan worden geleverd, evenals de reden waarom en de betekenis van deze leemten voor de besluitvorming. Daarbij kunnen ook worden vermeld:

- onzekerheid met betrekking tot de omvang en sterkte van de bodemverontreinigingen;
- onzekerheden over het gebruik van het haven- en bedrijventerrein en de toekomstige industriële ontwikkeling in de zone;
- onzekerheden en onnauwkeurigheden in de voorspellingsmethoden en in gebruikte gegevens;
- gebrek aan bruikbare voorspellingsmethoden;
- andere kwalitatieve en kwantitatieve onzekerheden met betrekking tot milieugevolgen op korte en langere termijn²⁸.

Informatie die voor de besluitvorming essentieel is, kan niet onder leemten in kennis worden opgenomen, maar moet in het MER worden verstrekt.

9. EVALUATIEPROGRAMMA

De vastgestelde leemten in kennis en informatie kunnen worden gezien als onderwerpen van voortgaande studie en behoren mede te worden betrokken bij een in concept op te stellen evaluatieprogramma van de daadwerkelijk optredende gevolgen voor het milieu. Het is wenselijk dat in het MER een aanzet voor een evaluatieprogramma wordt gegeven.

Het evaluatieprogramma zal kunnen anticiperen op de mate van flexibiliteit, die met de vaststelling van het bestemmingsplan voor het haven- en bedrijventerrein wordt geschapen. Indien het bestemmingsplan slechts een globale indicatie bevat van toe te laten bedrijfsactiviteiten, zal het om een milieuhygiënisch en landschappelijk verantwoorde situatie te garanderen noodzakelijk zijn ook ná vaststelling van het plan milieu-overwegingen een rol te laten spelen in het acquisitiebeleid, het uitgiftebeleid, de zonering en de fasering die daarbij worden aangehouden, en bij het beheer van het terrein. Milieumetingen en geregistreerde klachten dienen hierbij een rol te spelen.

²⁸ Zie reactie 2 (bijlage 1).

10. SAMENVATTING EN PRESENTATIE VAN HET MER

De samenvatting van het MER wordt vooral gelezen door besluitvormers en insprekers en verdient daarom bijzondere aandacht. Het moet als zelfstandig document leesbaar zijn. In ieder geval dienen de volgende algemene punten aan de orde te komen:

- de doelstellingen en het belang van het voornemen;
- de motivering van de keuze van de in het MER behandelde alternatieven en varianten;
- een beschrijving op hoofdlijnen van de alternatieven, waaronder het alternatief waarbij de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu worden toegepast;
- een schematisch overzicht van de belangrijkste effecten voor het milieu bij het uitvoeren van deze alternatieven en varianten.

Meer in het bijzonder wordt in de samenvatting aandacht besteed aan:

- de te nemen (incl. volgbesluiten) en de reeds genomen besluiten die richtinggevend zijn voor het initiatief;
- het al dan niet handhaven van andere functies van Ruigoord dan de woonfunctie;
- de onderbouwing van de locatiekeuze, de noodzaak en omvang van de haven;
- de beïnvloeding van de grondwaterkwaliteit en verandering in grondwaterstanden en kwel- en infiltratiesituaties. Er wordt in het bijzonder aandacht besteed aan de verandering in de hydrologische situatie in Ruigoord en het effect op de grondwaterverontreiniging bij de oude vuilstort;
- de compenserende maatregelen die worden getroffen.
- de gevolgen van de voorgenomen activiteit en de alternatieven in relatie tot de geluidszone rond het Westelijk Havengebied, incl. Westpoort-West.

Presentatie

Evenals de samenvatting dient het MER als zelfstandig stuk leesbaar te zijn. Bijzondere aandacht verdient de presentatie van de vergelijkende beoordeling van de alternatieven mede tegen de achtergrond van normen en uitgangspunten van het milieubeleid.

Voor de overige presentatie bevelen wij het volgende aan:

- het MER beknopt te houden en achtergrondgegevens op te nemen in bijlagen;
- elementen van alternatieven die voor de besluitvorming van belang zijn maar geen onderscheidend vermogen hebben voor de inrichtingsalternatieven in een algemene paragraaf voorafgaand aan de inrichtingsalternatieven te behandelen;
- een verklarende begrippenlijst (waarbij bijvoorbeeld ook duidelijk wordt wat de verschillende bedrijfscategorieën inhouden), een lijst van gebruikte afkortingen en een literatuurlijst in het MER op te nemen;
- duidelijk toelichtend kaartmateriaal in het MER op te nemen²⁹, onder ander de exacte situering van de oude huisvuilstort;
- op ten minste één kaart alle in het MER gebruikte topografische namen (straten, plaatsen, waterwegen, gebieden) te vermelden;
- eventuele afwijkingen van de richtlijnen te motiveren.

²⁹ Zie reactie 2 (bijlage 1).

BIJLAGE I INSPRAAKREACTIES EN ADVIEZEN WESTPOORT WEST

De startnotitie voor het MER Haventerrein Westpoort West is 11 juli bekendgemaakt in de Staatscourant en enige nieuwsbladen en heeft ter visie gelegen van 12 juli tot 6 september 1996. De wettelijk adviseurs is verzocht advies uit te brengen omtrent de richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport. De Commissie voor de milieu-effectrapportage heeft haar advies op 5 september 1996 uitgebracht.

Naar aanleiding van de bekendmaking van de startnotitie zijn 14 reacties en adviezen bij ons binnengekomen. Bij het opstellen van de richtlijnen hebben wij rekening gehouden met deze reacties en adviezen.

nr.	persoon of instantie
1.	Burgemeester en wethouders van de gemeente Haarlemmerliede en Spaarnwoude
2.	Burgemeester en wethouders van de gemeente Velsen
3.	Burgemeester en wethouders van de gemeente Zaanstad
4.	Hamer Van der List, advocaten, namens de bewoners van de Houtrakpolder (oost), de dorpskern Ruigoord, de Bauduinlaan, de Vereniging Arkbewoners Zijkanaal F en de Stichting Landjuweel
5.	Inspectie van de volksgezondheid voor de hygiëne van het milieu voor Noord-Holland en Flevoland
6.	Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Amsterdam-Haarlem
7.	Kienhuis, advocaten, namens het bestuur van de bewonersvereniging "De Groote Braak" te Halfweg
8.	De heer F. van Dam Kleine Kraay
9.	Milieucentrum Amsterdam, Werkgroep Leve(n)de Have(n), mede namens de Milieufederatie Noord-Holland
10.	Nederlands Genootschap van sprekers, de heer J.C. Haije
11.	Provinciale Planologische Commissie van Noord-Holland
12.	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
13.	Stichting Zuid-Kennemerland Natuurlijk
14.	Waterschap Groot-Haarlemmermeer

